

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare DUMINECA

<p>Prețul Abonamentului:</p> <p>Pentru Austro-Ungaria pe an . . 10 coroane " " " " pe $\frac{1}{2}$ an . 5 " " " România și străinătate pe an . 14 franci " " " " pe $\frac{1}{2}$ an 7 " "</p>	<p>Prețul inserțiilor:</p> <p>Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 6 cor., până la 200 de cuvinte, 8 cor., de aci în sus 10 cor.</p>	<p>Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ”; eară banii de prenumerațiune și inserțiuni la</p> <p>ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș</p>
---	---	---

Pastorala

I. P. S. S. Părintelui Arhiepiscop și Metropolit
 Miron Romanul către credincioșii arhidiecesei.

Ziua de astăzi, 1 Octomvrie stilul nou, adică 19 Septemvrie stilul vechiu, va fi în viața statului nostru public și în special în a bisericii noastre ortodoxe din Ungaria cu părțile ei transilvane o zi epocală, pentru-că astăzi intră în viață articolul de lege XXXI din anul 1894 despre dreptul matrimonial, prin care se introduce și în patria noastră o instituțiune noauă, la noi până acum cu totul străină, adică: *căsătoria civilă*, obligatoare pentru toți cetățenii statului în ceea-ce privesce încheierea și desfacerea căsătoriilor; de asemenea tot astăzi intră în viață articolii de lege XXXII și XXXIII din acelaș an, referitoriu la religiunea pruncilor și la matriculele de stat, toate acestea de o gravă importanță pentru viața noastră bisericească.

Va fi de bună seamă cunoscut iubitelui cler și popor arhidieceșan: cu câtă insistență au luptat la timpul seu în mai multe rânduri arhieriei bisericii noastre ortodoxe în legislațiunea țării, alături cu prelații altor biserici, și în perfectă armonie cu opiniunea publică a tuturor fiilor credincioși bisericii noastre, ca să împedecă crearea legilor proiectate de guvernul țării cu caracter de reforme politico-bisericesci, și cum totuș am ajuns să ne vedem astăzi în fața unor legi deja sancționate, cari conțin partea cea mai esențială a reformelor proiectate, și în special conțin instituțiunea căsătoriei civile, de carea noi mai cu seamă ne-am ferit, ca de un pericol evident pentru instituțiunile noastre bisericesci.

Acum dar, când au să intre în viață legile menționate, fie ele cât de nefavorabile pentru interesele noastre bisericesci, noi ca supuși credincioși ai Majestății Sale augustului nostru monarh și ca cetățeni loiali ai statului, datorii suntem să le respectăm și să ne conformăm lor până când vor fi în

vigoare; de altă parte însă, ca creștini buni și fi credincioși ai bisericii ortodoxe, suntem tot așa datorii a ne păstra simțul religios și a ne salva instituțiunile canonice privitoare mai ales la sacramentul căsătoriei, fără a ne pune în conflict cu legile statului, cea ce este posibil și depinde numai de la noi.

Ca să ne putem face cât mai corect datorința în ambele direcțiuni, ce le atinse, trebuie să cunoaștem bine situațiunea noauă, în care e pusă biserica noastră prin reformele amintite, și să avem directive clare pentru ținuta noastră față cu acelea; deci urmând cu plăcere bunei înțelegeri, la care am ajuns cu preasântiții frați episcopi și cu consistoriul nostru metropolitan, vă adresez iubit cler și popor această epistoală pastorală, și din capul locului fac apel la simțul vostru religios, pe care mă razim cu totul, când vin să vă pun în vedere modul, cum față cu legile din cestiune putem fi și de acum înainte tot așa de buni cetățeni ai statului, ca și firmi credincioși ai sântei noastre biserici.

Ocupându-ne în prima hnie cu instituțiunea căsătoriei civile, trebuie să fim bine orientați, că legea statului consideră căsătoria civilă de suficientă și cu deplină valoare pentru stat; dar nu opresce nici nu eschide căsătoria bisericească, carea la noi se face prin cununia rituală, ca act sacramental, ci din contră în oarecare mod o recomandă chiar, însă numai după premergerea căsătoriei civile; avem deci rezervată libertatea, ca credincioșii bisericii noastre să poată urma și de acum înainte la încheierea căsătoriilor după normele bisericii, numai cât au să facă mai întâin actul civil după legea civilă, căci la din contră cei vinovați sunt espuși prin lege la pedepse grave.

Deasemenea legea statului nu opresce, ca cei ce au motive grave pentru desfacerea căsătoriei, să nu-și poată griji afacerea lor divorțială și la forurile bisericesci; dar insistă și aici la principiul

său, ca desfacerea căsătoriei civile să se decidă la tribunalele civile cu deplină valoare în stat; deci și aici avem libertatea forurilor bisericesti de a se pronunța în afaceri divorțiale după principiile bisericii și după normele canonice, numai cât sentințele forurilor bisericesti în afaceri divorțiale numai atunci vor fi în faptă esecutabile, dacă ele în fond vor fi de acord cu sentințele tribunalelor civile.

Iată dar, că în ceea ce privește încheierea și eventuala desfacere a căsătoriilor legea civilă ne pune și pre noi într-una cu toți ceilalți cetățeni ai statului pe un teren nou, străin de biserică: dar absolut nu ne oprește, ca să ne folosim și de acum înainte în ambele direcțiuni de instituțiunile noastre bisericesti, cu precauțiunile indicate mai sus; așadar pentru a se susține și pe viitoriu principiile și instituțiunile canonice în afacerile matrimoniale ale credincioșilor noștri, nu se recere alta, decât o vie interesare din partea clerului pentru susținerea acelor, și un devotament religios din partea credincioșilor noștri, cari voesc a se căsători, eventual a se divorța; întrunite ambele aceste condițiuni legea civilă poate să ne facă unele greutăți în viața practică, dar nu ne va putea sparge solidaritatea noastră bisericască.

Ceea-ce ne face îngrijiri serioase în noaua situațiune, este: că în fața ispitelor de multe feluri, la cari probabil va fi spus poporul nostru după introducerea căsătoriei civile, nu ne simțim destul de siguri, că nu se vor afla printre credincioșii bisericii noastre câte unii, cari fie pentru cruțarea timpului, fie pentru alte interese particulare se vor lipsi de bunul simț religios, și ignorând disciplina bisericii, se vor mulțămii la încheierea căsătoriei numai cu actul civil, fără cununie bisericască, ceea ce apoi va fi motiv de ajuns, ca unii ca acestia să fie eschiși din toate corporațiunile noastre bisericesti.

Dar și mai mari îngrijiri ne face legea civilă în ceea ce privește desfacerea căsătoriilor, pentru că este de prevăzut, cum după intrarea în viață a dreptului civil matrimonial incurcăturile în afacerile divorțiale și ispitele de tot felul, ce au să vină asupra credincioșilor noștri, vor fi tot mai multe și mai grele, încât părțile litigante vor trebui să fie însuflețite în măsură mare de un simț bun religios, ca lor să nu le fie de ajuns sentința tribunalelor civile, ci să-și derive afacerile lor divorțiale și la forurile bisericesti, cari au a tracta partea sacramentală a căsătoriei; ear nefăcând aceasta, părțile litigante ar veni în colisiuni grave cu biserică, cari și în casuri de aceste pot provoca eschiderea celor renitenți din toate corporațiunile noastre bisericesti.

Premeditând deci asupra relelor ce se pot naște în societatea noastră bisericască după introducerea reformelor amintite, trebuie să fim pătrunși adânc de simțul datorinței imperative de a instrua pe cre-

dincioșii bisericii noastre, a le pune în vedere adevăratele lor interese și a-i întări în simțul lor religios; ear această datorință cade mai ales asupra preoțimei parohiale, care e pusă în contact imediat cu poporul, și este în prima linie răspunzătoare pentru ferirea credincioșilor săi de rătăcire și pentru ținerea lor în legăturile comuniunii și disciplinei bisericesti.

Sarcina clerului nostru de a instrua și conduce bine pe credincioșii bisericii noastre în afacerile matrimoniale, de cari e vorba, este mult ușurată prin instrucțiunile emise de consistoriul nostru metropolitan la 25 August a. c. Nr. 138 M. și publicate deja cu cerculariul consistoriului nostru archidiece-san din 4/16 Septembre a. c. Nr. 6225 Plen., rămâne numai, ca preoțimea parohială, după ce va fi studiat bine acele instrucțiuni, să se folosească de toată ocaziunea bună, în biserică și afară de biserică, în general și în casuri concrete, spre a da credincioșilor săi directivele necesare în sensul acelor instrucțiuni, punându-și toată silința, ca să-i păstreze neclățiți în simțul lor religios și în ascultare de învățăturile bisericii.

Prete tot este de dorit și se așteaptă dela credincioșii bisericii noastre: ca atât la încheierea, cât și la eventuala desfacere a căsătoriei să nu facă nici un pas mai înainte de a cere sfatul parohului lor, ear în casuri mai grele și al protopresbiterului tractual, în ceea ce privește modul procedurii, și mai înainte de a fi convinși pe deplin, că la încheierea căsătoriei intenționate nu sunt pedeci canonice, sau de sunt, acele, ca unele mai usoare, se pot dispensa; ear pentru casurile de divorțiere să fie convinși, că sunt motive valide, pe baza cărora canoanele bisericesti admit divorțiul; urmând astfel, se vor încungiura conflictele fie cu legea civilă, fie cu instituțiunile noastre canonice.

Va fi fără îndoială împreunat cu unele greutăți actul dublu al încheierii și eventual al desfacerii căsătoriei; aceste greutăți însă cât pentru partea bisericască le va suporta bucuros fie-care adevărat credincios al bisericii noastre, dacă va face o comparațiune între natura căsătoriei civile și a celei bisericesti, și anume: dacă în vederea actului profan, scurt și sec, cu care se va încheia căsătoria civilă prin mijlocirea unor funcționari civili, fără caracter confesional, fără insignii bisericesti și fără invocarea binecuvântării lui Dumnezeu, vor reflecta în altă parte la ritualul sublim, cu care se încheie la noi căsătoria bisericască prin fețe sântite ca mijlocitoare ale darului lui Dumnezeu, cu rugăciuni și binecuvântări, cu cântări melodice și cu toate simboalele vieții conjugale.

Fiind vorba propriaminte de a se salva instituțiunile noastre bisericesti față cu legea civilă, congresul nostru național-bisericesc ținut în primăvara anului curent, a făcut deja credincioșilor noștri unele înlesniri pentru actul dublu, căruia au să se

supună la încheierea căsătoriilor, anume a declarat de șterse licențele sau așa numitele ședule protopresbiterale, care până acum a fost în us pentru controlarea preventivă a corectității cununiilor, rezervând protopresbiterilor o desdaunare convenită pentru scurtarea emolumentelor lor; de asemenea cele trei vestiri în biserică le-a redus la una, carea a trebuit susținută mai ales pentru a se da actului bisericesc publicitatea recerută.

Urmând acestui exemplu bun, arhieriei bisericii noastre ortodoxe vor face credincioșilor săi precăt este posibil și alte înlesniri speciale, mai ales prin darea dispensațiunii arhieresci în casuri de pedeci canonice mai mici, cari pot se obvină la încheierea căsătoriilor; se recere însă din capul locului, ca pentru mijlocirea dispensațiunii să se facă pașii conveniți încă înainte de încheierea căsătoriei civile; iar pentru cazul, când dispensațiunea cerută absolut nu sar putea da, se recere dela credincioșii noștri interesați de aceasta afacere, să aibă tăria sufletească de a abzice la căsătoria intenționată, și a se pune pe combinări pentru o altă căsătorie, care să fie admisă și din partea bisericii.

Căt pentru încheierea căsătoriilor, mai am să recomand atențiunii iubitelui cler și popor, că căsătoriile așa numite micste, adecă cari se fac între credincioși de diferite confesiuni, după esperințele mai vechi și mai noue conturbă de multe ori unitatea și armonia spirituală a căsătoriților și contribue mult la lățirea indiferentismului religionar foarte păgubitoriu pentru biserică; deaceea este de dorit, ca astfel de căsătorii, precăt numai se poate, să se încungiure pe viitoriu, cu atât mai vĕrtos, pentru-că aceste în noua situațiune, ce ni s'a creat, pot da ansă la desconsiderarea căsătoriei bisericececi, dar și altcum fac multe greutăți la crescerea religioasă a copiilor născuți din ele.

Înainte de a încheia pentru astădată sfaturile mele arhipăstorești, mai am ceea-ce privesce articolii de lege XXXII și XXXIII din anul 1894, relativii la crescerea copiilor și la matriculele de stat, se observ în general: că cu privire la acestea iubitul cler și popor are să se țină strins de instrucțiunile clare ale consistoriului metropolitan, la cari am făcut provocare mai sus; recomand însă în special și cu totadinsul atențiunii celor interesați, să nu sufere a se da copiilor nou născuți altfel de nume de botez, decât numai de acele, cari sunt îndatinat în viața noastră bisericească; ear' în cas de violență, respectivii să-și caute remediare la locurile competente.

Oficiile protopresbiterale sunt poftite, se publice această epistolă a mea pastorală clerului subordonat, și priu aceasta poporului din tracturile sale; ear preoțimea parochială e chemată a se face interpret fidel al cuvintelor mele și a le comunica poporului în limbagiul vulgar, ca cele ce le grăesc eu, să le înțeleagă toți și fiecare cât se poate mai clar; păs-

trându-vĕ de altmintrelea iubirea și deplina mea bună-voință, și împărtășindu-vĕ tuturor binecuvĕntare arhierescă!

Sibiu, 19 Septembrie, 1895.

Miron Romanul

Studiu

despre Celți și numele de localități

Dedicație P. S. S. Domnului Episcop NICOLAE POPEA

(continuare)

Bogoie

Bogoie e un deal nu departe de dealul Barbură și e sub Tâlva mare. Numele de localități cu bog în rădĕcină, Slavii le dechiară de slavene. Adeverat că la Poloni boh buh, la Boiemi bog, la Sĕrbi bog și boga înseamnă Dzeu, dar încă nime nu a aflat nume de localitate, ca să însemne Dzeu, ori și în ce limbă.

Bog la Celți (M. Bullet) elevațiune, rădicare munte, bogue (boc) în Franc-comte elevațiune, eminiță, tot ce e nalt; și bog=fog, mog, pog, vog, după M. Boulet, bouge la Francezii vechi, grămadă. Bog la Obermüller din celticul buach, buagh spate de deal, un deal fără vĕrf, carele are ceva câmp deasupra, până ce bar înseamnă un deal cu vĕrf. Din buach e Buck-el spate la Germani, ghīb. În anticitate Bagacum azi Bavay în Belgia, oraș la deal cu ocne și marmorie; Bag (deal) ac (=ic, loc) um e sufix latin, ce înseamnă loc, astfel e superflu. Bagous munte în Carmania, de pe unde au venit Celții; Bogadium (azi Münster) în Germania. Bogdo munte mare în Asia, (do=da teren) Bogdoola munte în legătură cu munții Altai (ol nalt și la loc). Și numai aceste nume a scăpat dealul Bogoie, ca să fie fost botezat de Slaveni. Din buach e Boca deal în jud. Mehedinți; Bucina deal, Bucegiu munte în jud. Prahova, Bahane (c, g, h=) munte în jud. Putna, și alte multe, cine să interesează e manudus ca să le esplice. De aceste să țin Bacher-gebirg (er=mare) în Stiria, Silva Bac-ensis la Cesar, apoi Bakony în Ungaria.

Din buagh e Baghiu munte în jud. Mehedinți, Băgiura (ur=mare și ra loc) din deal, sat în jud. Dorohaiu apoi formele: Bagala, Bagau, Bagolat. În alte părți sunt p. e. Bager deal cu vii, Bager în Francia; Baggio în Italia, Bagur în Spania; Bogay Pic, deal în India vestică; Bogra o înălțime și district în India englesă. Boege în Francia Boghöved delime în Schlesvig; Bugey comitat pe coasta sudică a muntelui Iura. În Bănat Bogda sat cu scaldă (bog deal da loc) Bogșa (și Bocșa) orașel (șa=da=za) Bogoltin etc. Boigrich spate de deal în Moravia (rich=rog, rücken vezi Rugeiu); Bogna, Bognau, Bogza, Buga, Bughea nume locale din România. Astfel bogoie să esplică prin bog, spate de deal, deal, ie=iă teren, loc.

Bogdan

După operat, Bogdan e un deal. Bogdan deal în Argeș, Bogdan măgură în jud. Dolj și apoi mulțime de nume formate din Bogdan. Bogdan ca nume de botez se ține de nume slavean. W. Oberm. numele Bogdan îl arată purces din celticul bochd sărac, slav și an, om; bochd s'a susținut la Nemți și de aci numele de familie: Puchda Puchta; Bogdan ca nume de botez s'ar putea explica din bog, Dzeu, și celticul duin, om, deci omul lui Dzeu, dar slavii nu au cuvântul duin, nici forme din acesta, la ei eiolovek înseamnă om; și apoi nu e cu puțință ca într'un nume o silabă să fie slaveană, și una celtică. Să și primim, că în România pe atare boiaru l'a chemat Bogdan, și satului iau dat numele său, — dar dealurile încă nu au căpătat nume dela persoane. Bogdan ca nume de deal se formează din buagh, bog, deal spătos; d (da=ad) teren, loc, cum e numele Bog-da, Bog-șa și an, loc. Diminutivul an stă de regulă după numele dealului pe bog-an; augmentativul ar, asemenea, pe bogar, dar după bog-d, an înseamnă loc; — așa p. e. Bogșa se numește și Bog-ș-an. Dacă undeva ar fi un pârâu cu numele vechiu Bogdan, atunci bog înseamnă deal și dan înseamnă apă, riu (vezi Toni) și numele se explică: riu de deal, de spate de deal.

Bogoniciu (Pogăniș)

Se venim la un nume vechiu din Dacia. Gh. Toculescu (în Dacia înainte de Romani pag. 441. 463.) arată că după itinerariul lui Traian, acesta — pe teritoriul de azi al Banatului — a trecut pela râul Bugalus azi Bogoniciu. Numele Bugal nu-i nume de riu ci de deal, bug deal spătos, al, mare, înalt și us din os, ais apă. Numele Bogoniciu, sau pe cum îl știu eu Pogăniș, e nume de riu, și e în comitatul Cărașului; — eu am fost la țermii lui și am trecut peste el. Numele Pogăniș purcede din bog=pog, deal, an mic și iș apă, deci apă, riu de deal mic; iș e tocmai forma ce e eș în Mureș, Som-eș Sebeș, aș în Căraș, iș în Cr-iș Timiș, etc. La celți au fost multe cuvinte pentru de a numi apa, râul, astfeliu ais, de unde s'a putut face es, asemenea oiche (ch=ș în multe limbi) asemenea ach și uisge etc. În Tibiscus, iscus arată că a purces din uisge, și s'a format Timiș, — în alte nume, sufixul eș stă mai aproape de alte forme, p. e. Marisus (us superflu) Mureș. (Vezi Gladeș; Ogaș).

Bogana un rîurel în Albania, din bog deal și ean, an apă; dacă Bogana ar fi deal atunci bog deal, an mic, na loc. Eu am aflat numele vechiu în forma de acusatîv: „ad Poganim“ și astfeliu numele rîurului a fost Poganis. „Deinde ad Bersobiam et Poganim“ (după aceea Traian a mers la Bêrzava și la Pogăniș.) Bogan din Bogana e identic, cu pogan, după litere, dar în Pogăniș pog înseamnă deal, an mic și iș apă, aci iș purcede chiar din ais. Wilh. Obermüller zice: Bogen un deal în pădurea Bavariei, din Buagh deal și en diminutiv. Bogenau teren delos lângă Regensburg, bog-en, și au din av (va) prejur. Se mai auzim. Bogenau în vechime s'a chemat: *Pogena* și acolo au fost două rîurele cu numele: *Po-*

gana. Pogesania, Bogzania¹⁾ azi la nemți „Hockerland.“ Așadară colo lângă Regensburg au fost 2 rîurele Pogana și colo în Albania, un rîurel Bogania. Poglisă sat în comitatul Uniadoarei, Poglizza (zz=ț) teren delos în Dalmația. Pogarile 2 dealuri în plaiurile Pêrva și Cloșani în România. În acest mod se vede, că Romanii din Banat, anume din Căraș numele rîului Pogăniș, auzit întâiaoară pela anii 103—104 d. Chr. Pau susținut până azi, pentru că au stat pe loc și barbarii nu au avut timp, ca să le deie nume locale.

B trecând în f, m, p, v, din bag se formează rădăcinile derivate: fag, mag, pag, vag, și aceste toate au înțeles de: deal, nalt, mare, p. e. Făgăraș, din fag deal ar nalt, aș apă riu; din mag s'a născut: măgură, apoi latinul: mag-nus, mare, magiarul magaș, înalt maha la Juzi, meg-as la Greci.

Din acest bog e la noi boghie, căpiță de fân, carea ni dă conceptul de un deal. La magiari boglya. Care pe care l'a împrumutat? Bouge la fr. vechi. gramadă, căpița e o gramadă.

Dr. At. Marienescu

(Va urma)

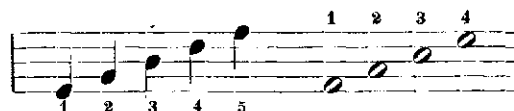
Prelegeri din teoria muzicii

făcute pentru elevii institutului pedagogic-teologic din Caransebeș

Portativul (Sistemul liniilor)

Pentru a însemna înălțimea și adâncimea tonurilor se folosește *portativul*. Acesta se compune din cinci linii paralele, situate una peste alta în egală depărtare. Pe linii și între linii (spațuri) se scriu notele, însemnând, cele mai de jos, tonuri mai adânci, iar cele mai de sus, tonuri mai înalte.

Linii și spațurile se numără de jos în sus.

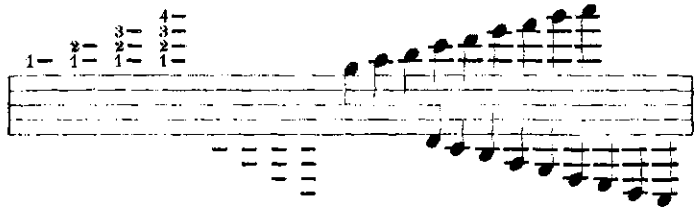

Din exemplul de față vedem, că pe portativ putem scria numai 9 note diferite în înălțime, adică cinci pe linii și 4 în spațuri.

În sistemul tonurilor am cunoscut mai multe tonuri decât cele noaue, care se pot însemna pe portativ. Ca să putem însemna și alte tonuri mai adânci ori mai înalte decât acestea, ar trebui să înmulțim liniile. Mulțimea liniilor ne-ar face să perdem orientarea asupra lor. Din cauza aceasta tonurile mai adânci ori mai înalte se înseamnă pe linii și între *linii ajutătoare* (suplinitoare), care se

¹⁾ În Bogzania forma mai de aproape pentru Bogdania, căci d se schimbă cu z. Moldova s'a chemat și Bogdania, anume Turcii ar fi numit-o așa după numele unui domnitoriu. Numele Bogdania corespunde poziției Moldovei.

pun după trebuință de desubt și deasupra celor cinci linii, în egală depărtare ca și cele din portativ.

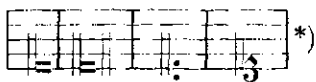
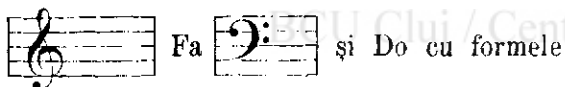
Observare. Notele, ale căror capete sunt tăiate stau pe linii, din contra celelalte stau în spațuri.

Numirea notelor și cheile

La sistemul tonurilor am învățat, că tonurile se numesc cu 7 monosilabe, sau cu 7 litere din alfabetul latin. Dacă în portativ ne este cunoscut locul unuia dintre cele 7 tonuri, atunci e ușor a afla locul și pentru celelalte tonuri. Presupunând d. e. că nota de pe linia 1 însemnă tonul *Do*, atunci nota în spațiu dintâiu trebuie să însemne tonul *Re* și pe linia a doua se numește *Mi*, etc.

Spre scopul acesta se întrebuițează unele semne, care arată numele locului în portativ precum și înălțimea unui ton anumit, după care vin a se numi și celelalte tonuri. Aceste semne se numesc *chei*.

Cheile cele mai folosite sunt: cheia *Sol* cu forma

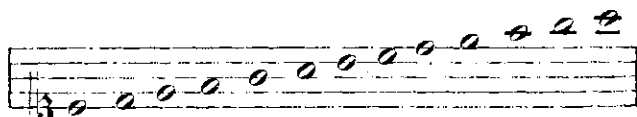

Cheia *C* sau *Do* înseamnă, că nota, care se află pe acelaș loc cu cheia, se numește *Do* sau *C*, și aparține la octava simplu-liniată și că celelalte note primesc numele lor după această notă. Ea e potrivită pentru a însemna tonurile vocilor femeesci și a copiilor, precum și cele mai înalte ale vocii bărbătești. Vocea femească cea mai înaltă se numește *Sopran* (Discant), cea mijlocie se numește *Mezzosopran*, mai adâncă *Alt*, iar cea mai adâncă *contra Alt*.

Vocea bărbătească cea mai înaltă se numește *Tenor*, cea mijlocie *Bariton*, cea mai adâncă *Bass*. Între *Tenor* și *Bariton* mai este și *Tenor-secund*.

Cheia *Do* se poate scrie pe patru locuri în portativ, anume pe linia întâia, a doua, a treia și a patra.

Cheia *Do*, pe linia întâia înseamnă numele tonurilor potrivite pentru *Sopran*, și se numește *cheia Sopranului*.

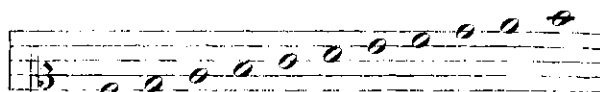

do¹, re¹, mi¹, fa¹, sol¹, la¹, si¹, do², re², mi², fa², sol², la²

Cheia *Do* pe linia a doua dă numirea tonu-

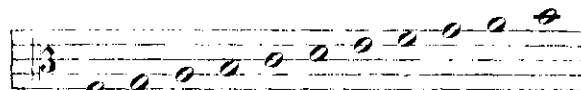
*) Formele aceste diferite au egală însemnătate.

rilor potrivite pentru vocea *Mezzosopran* și se numește *cheia Mezzosopranului*.

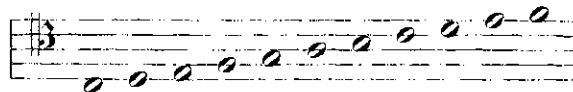
do¹, re¹, mi¹, fa¹, sol¹, la¹, si¹, do², re², mi², fa².

Cheia *Do* pe linia a treia înseamnă numele tonurilor potrivite pentru *Alt* și se numește *cheia Altului*.

fa, sol, la, si, do¹, re¹, mi¹, fa¹, sol¹, la¹, si¹.

Cheia *Do* pe linia a patra înseamnă numele tonurilor potrivite pentru *Tenor*, și se numește *cheia Tenorului*.

do, re, mi, fa, sol, la, si, do¹, re¹, mi¹, fa¹.

Cheia *Fa*, numită și *cheia Bassului*, servește pentru a însemna în sistemul liniilor tonuri mai adânci. Ea se pune pe linia a patra, primind nota de pe linia aceasta numele *Fa* din octava mică.

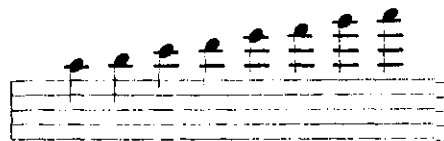

Fa, Sol, La, Si, do, re, mi, fa, sol, la, si, do¹,

Cheia *Sol*, numită și *cheia Violinei*, se scrie pe linia a doua și înseamnă, că nota de pe linia a doua primește numele *Sol*, și aparține la octava odată liniată. În urma acestei note celelalte note încă primesc alte numiri, precum

sol, la, si, do¹, re¹, mi¹, fa¹, sol¹, la¹, si¹, do², re², mi², fa², sol².

la², si², do³, re³, mi³, fa³, sol³, la³.

Cheile servesc pentru a putea scrie tonurile, începând de la cele mai înalte până la cele mai adânci, pe portativ ori în apropierea lui. Folosind numai o singură cheie, mulțimea tonurilor ne-ar sili să înmulțim liniile suplimentare în sus și în jos, pentru a scrie toate notele la rândul lor una peste alta, ceea ce ar îngreuna citirea lor. Cu cât o cheie e pusă mai jos în portativ, cu atât e menită a da numele tonurilor mai înalte, și cu cât o cheie

e însemnată mai jos în portativ, cu atât tonurile indicate prin densa sunt mai adânci.

Cheile se scriu numai pe linii. Dintre toate cheile cheia *Sol* este mai folosită, fiindcă ea se poate folosi pentru voci ca Sopran, Mezzosopran, pentru Alt, Contraalt, Tenor prim și secund, foarte des și pentru Bariton.

NB. Tonurile pentru *Tenor* și *Bariton*, însemnate după cheia *Sol*, se cântă cu o octavă mai jos.

(Va urma)

Varietăți

La examenul de calificățiune pentru învățători, ținut în 12—16 Septembrie a. c. s'au însinuat 12 învățători și 1 învățătoare apoi 14 absolvenți și 3 absolvente de pedagogie, peste tot 30 de inși. Din aceștia s'a retras 1. s'au respins 7. Eară 22 au depus examenul cu succes și anume 2 cu calcul general foarte bun, 10 cu bun și 10 cu suficient. Ceice au depus examenul sunt învățătorii: Alexiu Bijan, Ioan Borlovan, Corneliu Crăinicescu, Emilian Cismaș, Ioan Drăghicju, Alexiu Jian, Trifon Logojan, Damaschin Marian, Iosif Olariu, George Radoiu și învățătoarea Silvia Georgeviciu, apoi absolvenții de pedagogie: George Baderca, Mihaiu Costescu, Mihaiu Cristescu, Luca Ghergulescu, Samson Logojan, Alisandru Novac, Radu Pirtea, Teodor Răbăgia, George Sêrbu, Iancu Străin și absolventa de pedagogie Aurora Liuba.

La examenul de calificățiune pentru preoți ținut Mercuri la 27 Septembrie v. s'au supus teologiei absolvenți: Alecsandru Barbon, Nicolae Bihoiu, Iancu Cerbul, Iosif Curuțiu, Iosif Iorgoviciu, Ioan Mărgineanțiu, Valeriu Oprean, Dimitrie Popoviciu și Martin Vernichescu. Din aceștia au depus examenul cu succes *foarte bun* doi inși, cu *bun* cinci și doi cu *suficient*.

Societatea pentru fond de teatru român va ținea ordinarea sa generală din anul acesta în Brașov la 26 și 27 Octombrie n. c.

Căsătoria civilă în armată. În 30 Septembrie a apărut ordinațiunea ministrului de armată, prin care se regulează căsătoria militarilor din armata activă. Punctul 5 din ordinațiune zice: „Conform art. XXXI §. 149 îndatoririle religioase cu privire la căsătorie, adică căsătoria ulterioară după formele bisericesti, rămâne ne atinsă pe viitoriu. Conform acesteia, oficerii și diregătorii din armata activă, cari se căsătoresc pe teritoriul Ungariei sunt îndatorați în toate a observa regulile de căsătorie, care se referesc la armata imperială.” Din aceasta ordinațiune este foarte evident că pentru oficerii din Ungaria atât *căsătoria religioasă cât și cea civilă este obligătoare*. După regulile de căsătorie, cari se referesc la armata imperială, *căsătoria religioasă este obligătoare*.

21 de școale române grăniceresci din comitatele Hunedoara, Sibiu și Făgărașiu, susținute din fondul școlariu al regimentului I. grăniceresc, în urma unei rezoluțiuni mai înalte, sunt decretate de școale comunale, și astfel desbrăcate de caracterul lor național-confesional, ear administrarea fondului școlariu s'a încredințat comitelui-suprem din comitatul Albei-inferioare.

Societatea teologico-pedagogică „Ioan Popasu” din Caransebeș, pe anul școlariu curent 1895/96 s'a constituit în următorul chip: Președinte s'a ales cu aclamație D-l profesor Dr. Petru Ionescu; vicepreședinte și redactor al foaiei „Progresul” s'a ales cu aclamație Iancu Ișfan Stan, teolog c. III; notariu I: Sava Săcoșan, teolog c. III; notariu II: Ioan Cioc, ped. c. III; bibliotecariu Coriolan Zuiac, teolog c. II.; casariu: George Dogariu, teolog c. II.; controlor Ioan Naia ped. c. III; vicebibliotecariu: Ioan Prohab ped. c. II. Membrii în comitet s'au ales: Ioan Pincu, teolog c. III; Iosif Birta teolog c. III; Ioan Buliga teolog c. II; Valeriu Dabiciu, teolog c. II; Cornel Panciovan, teolog c. I; Radu Pirtea, teolog c. I; Nicolae Găvrilă ped. c. III; Petru Opreșcu, ped. II; Ioan Oprea, ped. c. I.

Sêrbare școlară. În 17 Septembrie s'a sêvêrșit în sala cea mare a gimnasiului român din Brașov sêrbarea *S.-tei Sofii*, patroana acestor școale. După serviciul divin în biserica st. Nicolae, la care s'a făcut pomenirea fericiților întemeietori și binefăcători ai acestor școale, fiind de față corpul profesoral cu întreaga tinerime școlară și mulți fruntași și popor, preoții celebranți plecară în procesiune la gimnasiu, mergând înainte tinerimea școlară cu stindardele. Dnii protopopi Petric, Voina și dl diacon Prișcu, ca preoți celebranți, la cari se alătură și dl protopop Baiulescu, oficiară aci sântirea apei, după care dl director gimnasial Virgil Onițiu rosti de pe catedră o cuvântare frumoasă, în care schiță în liniamente clare și foarte potrivit icoana vieței și a stăruințelor pentru luminarea neamului a marelui și nemuritoriului dascăl român George Lazăr. Vorbirea dlui Onițiu, predată elocuent și mișcătoriu a fost viu aplaudată de public. Sêrbarea se termină prin stropirea cu apă sântită a localităților școalei și a publicului present.

Școala de agronomie din Logoj se deschide la 1 Noembrie nou. Se primesc numai tinerii, cari au patru clase elementare și au trecut de 17 ani sau și-au îndeplinit datorințele lor militare. Petițiunile pentru primire verbale sau în scris se primesc până în 20 l. c. st. n. La petițiuni au se se adaugă a) atestat de botez, b) învoirea părinților sau — la minoreni — a tutorilor, că elevii pot fini cursul de doi ani al institutului, c) atestat de moralitate d) atestat medical și de vaccinare. Elevii pot fi interni și esterni. Cei interni plătesc anticipativ

lunar 15 fl. și au toată proviziunea, cei externi 10 fl. și se îngrijesc singuri de locuință. Elevii sëraci, dar eminenti pot cere stipendii de stat dela ministrul de agronomie, având a-și da petițiunile prin Direcțiunea școalei reg. ung. de agronomie.

Albina, institutul de credit și economii din Sibiu, a înființat o așa numită „masa studenților,” la care se ofere gratuit prânzul pentru 50 de elevi români dela institutele de acolo.

Liturgie pe note. Au apărut și se află de vindut la autoriu: *Liturgia St. Ioan Chrisostom*, compusă pentru chor bărbătesc de *Ioan Vidu*. 1895. Prețul 4 fl. Recomandăm tuturor iubitorilor de progres pe calea muzicii bisericesti și în special corurilor noastre aceasta *liturgie*, ce este completă și aranjată cu mult gust. Numele compositorului poate servi de garanție, că liturgia e scrisă din punct de vedere al melodiei și armoniei cât se poate de bine.

Bibliografie. Diligentul nostru învățatoriu *George Cătană* a publicat un volum de *Balade populare*, culese din gura poporului bănățian. Domnul *Cătană* s'a făcut cunoscut în literatura populară cu două volume de povești bănățenești, tipărite în editura librăriei Aurora din Gherla și căutate pentru stilul popular corect, în care au fost scrise. Colecțiunea de balade, de care vorbim, încă merită atențiunea cărturarilor noștri. Ea cuprinde o prefață, în care autorul arătând cu cuvintele unor literați de ai noștri și străini sublimitatea literaturii noastre populare în comparațiune cu literaturile de acest soi al altor popoare și însemnătatea ei din punct de vedere istoric, scrie: „Deci, dacă de atâta însemnătate e literatura populară, aș putea eu oare să stau eac' așa fără nici o ocupațiune și să nu mă mișc adunând de la scumpul nostru popor aceste mărgăritare, aceste fragmente prețioase, cari vor servi celor competenți și erudiți, a scoate din ele ori ce lumină vor afla pentru completarea istoriei noastre? — Eu unul nu, ci tot timpul liber, de care dispun, îl folosesc, ocupându-mă cu lucruri folositoare, cu lucruri, cari să sërvească națiunii mele spre rēdicarea și mărirea ei.” — Prefața e urmată de 27 balade una mai frumoasă de cât alta. Baladele au apărut în editura librăriei *Ciurcu* în Brașov. Prețul lor este numai 30 cr.

Suprasolviri la concertul arangiat în Caransebeș cu ocaziunea adunării generale jubilară a reuniunii învățătorilor români gr. or. din diecesa Caransebeșului, au încurs dela următorii domni și anume: Prea Sântia Sa domnul episcop Nicolae Popea 20 fl., Prea Cuvioșia Sa Părintele Arhimandrit Filaret Musta 3 fl., domnii Ilie Curescu 5 fl., Simion Lazar 2 fl. 70 cr., Constantin Diaconoviciu-Loga, Dr. Stefan Petroviciu, Ignatie Fűszfás și Iosif Novac câte 2 fl.; Ioan Pinciu, Ioan Nemoian, Dr. Valeriu Olariu, Aureliu Drăgan, Dr. Popasu, Trăian Hențu, Spiridon Șandru, Ioan Murgu, Filip

Băiaș, Const. Danț, doamna Spătan din Sacul și N. N. câte 1 fl.; F. I. Müller, Aurel Doboșan, Nicolae Cornean, Vasile Săcălăzan și Ioan Pepa câte 80 cr.; Ioan Popea, Stefan Antonescu, Dr. Trăian Bălescu, Alesandru Muntean preot campestru, Lucian Șepeșian, Ioan Vidu, Gerasim Sērb, Ioan Biruescu, M. Alexiu, George Drăgoescu, Nicolae Băiaș, Emilian Novacoviciu și Patriciu Radoiu câte 50 cr.; I. Alesandrescu, George Cătană și Iefta Biju câte 30 cr.; George Micșa 20 cr. Caransebeș în 21 Septemvrie 1895. Pentru comitetul aranjatoriu: *Andrciu Ghidiu* m. p. președinte. — *Petru Ionescu* m. p. secretariu.

Noul guvern al României. În urma retragerii conservatorilor dela guvern, noul cabinet s'a constituit astfel: Ministru-president și de esterne: *D. Sturdza*, ministru de justiție *E. Stătescu*, de resbel generalul *Budiștean*, de domenii *G. Balade*, de lucr. publ. *C. I. Stoicescu*, de școale *P. Poni*, de finanțe *G. C. Cantacuzino*.

Avis pentru coruri! Domnul *A. Sequens* a aranjat două piese populare pentru cor de bărbați și anume: *Doina „Spune-mi Doamne”* și „*Sērmană frunză*”. Prețul unui esemplariu 40 cr. și se pot căpeta hectografate în Librăria diecesană.

Dare pe samă și mulțămintă publică. (Continuare din Nrul trecut). Elena Muntean 20 cr., George Muntean 20 cr., Ioan Muntean 10 cr., Filip Muntean 10 cr., Ioan Muntean 10 cr., Constantin Muntean 10 cr., Amalia Muntean 10 cr., Avram Muntean 10 cr., Ioana Muntean 20 cr., Maria Belcia 20 cr., Lazar, Dumitru Muntean 10 cr., Constantin Muntean 10 cr., Lazar Muntean 10 cr., Ioan Muntean 20 cr., Mihaiu Muntean 10 cr., Ioan Curescu 10 cr., Nicolae Muntean 20 cr., Petru Muntean 50 cr., Silvestru Muntean 10 cr., Trăian Muntean 20 cr., Vasilie, Iancu Muntean 10 cr., Vasilie, Ioan Muntean 10 cr., Vasilie, Nicolae Muntean 20 cr., Maria Muntean 20 cr., George Panescu 20 cr., Vasilie Panescu 20 cr., Filip Pateșan 20 cr., Nicolae Pateșan 20 cr., Ioan Petrinca 20 cr., Constantin Popoviciu 15 cr., Ioan Puiu 10 cr., George Krap 10 cr., Nicolae Puiu 20 cr., Alexie Rașovan 5 cr., Filip Rașovan 20 cr., Iosif Rașovan 15 cr., Nicolae Rașovan 20 cr., Constantin Rașovan 20 cr., Petru Rașovan 10 cr., Maria Popoviciu 10 cr., Ruja Jianu 10 cr., Paul Rutka 10 cr., Mateiu Rutka 10 cr., Albert Șimic 2 fl., Sebastian Schreiber 10 cr. (Va urma)

Reflectanții la posturile de învățatori din Cireșă-Zaveio și Voislova-Valca-mare, sunt îndatorați a împlini și cantoratul bisericesc după ritul gr. or.

Serbările mileniului vor începe la 2 Maiu cu deschiderea esposiției prin Maiestatea Sa. În 3 Maiu se va celebra în biserica din Buda un serviciu divin festiv, în ființa de față a monarhului. Până în 10 Maiu se vor ținea liturgii festive în toate (?) bisericile din Ungaria. În 5 Iunie se vor espune pe trei zile, vederei publice, coroana St. Stefan și insigniile de încoronare. În 8 Iunie, punctul central al sērbărilor, va fi conductul festiv în Buda, la care monarhul va privi din balconul palatului, cum va trece pe dinaintea lui. La acest conduct vor lua parte banderile comitatelor, magnații deputații etc. Tot în această zi se va ținea și prima ședință festivă comună a ambelor camere în noul parlament. Dela 25—28 Iunie se vor arangia sērbări sociale, și se vor pune multe petri fundamentale. În pri-

mele zile ale lui Septemvrie se vor deschide în mod festiv școalele ridicate de stat. În 11 Septemvrie se va desvâli monumentul Mariei Teresia în Pojon și monumentul milenar din Theba (Dévény) iar în 20 Septemvrie monumentul din Semlin. În 27 Septemvrie se va preda, în fața a monarhului, Poarta de fier circulației publice. La această sărbătoare vor fi invitate și România și Serbia. La finea lui Octomvrie închiderea expoziției milenare.

Publicațiune

Reuniunea de agricultură din Caransebeș a votat în adunarea generală din 26 Februarie 1893 un stipendiu de 150 fl. pentru un aspirant, care ar fi aplecat a cerceta școala agronomică din Logoj, care are scopul a da elevilor cunoștințele teoretice și practice pentru ca elevii absoluți să fie capabili a conduce rațional economii mai mici.

Deschizându-se aceasta școală la 1 Noemvrie a. c. (stilul nou) se provoacă cei ce aspiră a obține acest stipendiu a se presenta la comitetul reuniunii din Caransebeș cel mult până la 20 Octomvrie a. c. st. n. 10 oare a. m.

Condițiuni:

1. Aspirantul să fie trecut de 17 ani.
2. Să fie de constituția trupească sănătoasă, robustă, capabilă de lucruri economice,
3. Să știe scrie și ceti.
4. Cei-ce au satisfăcut serviciului militar sau sunt asentați la miliția teritorială sunt preferiți.

Caransebeș la 29 Septemvrie [10 Octomvrie] 1895.

Ioan Topal

președinte.

2-2 [75]

Iosif Bălan

secretariu.

Concurs

La școala comunală elementară din Cireșa-Zăvoiu, cu limba de propunere română și magiară este de întregit postul de învățătoriu.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 400 fl.
2. Pentru scripturistică 4 fl.
3. 12 metri cubici lemne de ars.
4. Locuință naturală cu grădină de legumi.

Suplicele timbrate regulat, scrise în limba magiară și adresate către Înaltul Ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiune, sunt a se trimite la comitetul adm. a Comitatului Căraș-Severin cel mult până la 31 Octomvrie 1895.

Reflectanții se se prezenteze în persoană la Magnificența Sa Dl Inspector regesc de școale.

Cireșa-Zăvoiu, în 4 Octomvrie 1895.

[71] 2-3

Scaunul școlastic

Concurs

La școala comunală elementară din Voislova-Valeamare, cu limba de propunere română și magiară este de întregit postul de învățătoriu.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu 378 fl. 40 cr. și 18 mășuri de cucuruz.
2. Pentru scripturistică 10 fl.
3. 48 metri cubici lemne de foc, din care are a se încălzi și școala.

Suplicele timbrate regulat, scrise în limba magiară și adresate către Înaltul Ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiune, sunt a se trimite la comitetul adm. a Comitatului Căraș-Severin cel mult până la 31 Octomvrie 1895.

Reflectanții se se prezenteze în persoană la Magnificența Sa Dl Inspector regesc de școale.

Voislova-Valeamare în 4 Octomvrie 1895.

[72] 2-3

Scaunul școlastic

Concurs

Conform ordinațiunii consistoriale ddo 18 August a. c. Nr. 2421 șc. se scrie concurs pentru ocuparea postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. din Uliuc, protopresbiteratul Buziașului, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.”

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 128 fl. 50 cr.
2. 12 Hl. de grâu.
3. 12 Hl. de cucuruz.
4. Pentru 36 metri de lemne, aduse în curtea școlii, din cari are a se încălzi și sala de învățământ 72 fl.
5. 4 jugere de pământ.
6. Cortel liber cu grădină intravilană și estravilană.
7. Dela înmormântări unde va participa 20 cr.
8. Paușal pentru scripturistică 5 fl.
9. Paușal pentru participarea la conferințele învățătoresci 10 fl.

Alesul învățătoriu este îndatorat a purta cantoratul a compune socoțile bisericesci și școlare și a purta agențele notariale ale comitetului și sinodului parohial.

Reflectanții au să-și înainteze recursurile cu documentele prescrise, adresate comitetului parohial, administratorului protopresbiteral Aureliu Drăgan în Ghilad, per Csákova, și se vor presenta în vr'o Duminecă sau sărbătoare în s. biserică, dar nu în ziua alegerii.

Din ședința comitetului parohial ținută în Uliuc în 27 August 1895.

[70] 3-3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine Aureliu Drăgan adm. protopop.